

Jak nezahořknout nad ochranou hořců

Hořeček nahořklý.

Když přírodovědec před více než půlstoletím vyrazil do okolí Velkého Vřeštova, nenápadně vesničky v Podkrkonoší, mohl zde během jediného dne obějit nejen lokality obecně rozšířených hořečků brvitých, ale zavítat i na lokality hořečku nahořklého a mnohotvarého, hořců křížatých i hořečpníků. A dokonce i jedinou východočeskou lokalitu hořece jarního, který kvetl právě na slatině louce kousek za Vřešřovem.

Bohužel, dneska je situace zcela odlišná. Již tehdy si sice botanici stěžovali na nezodpovědnost místních obyvatel, kteří krásně kvetoucí hořece jarní vyrýpávali a přenášeli do svých

Čistec německý.

Zvlněná krajina jaroměřského Polabí ve východních Čechách, s teplomilnými stráněmi v místech skalních výchozů opuk, protkaná sítí slatinných luk a pramenišť. To kdysi býval ráj hořců i hořečků. Dle psaných i nepsaných svědectví starších generací botaniků dnes víme, že když kvetly hořečky, bývaly některé stráně od jejich květů celé modré.

TEXT DAVID ČÍP

zahrádek, ale zahradnickou zálibu by možná hořece jarní zvládnul. Na rozdíl od odvodnění slatinných luk v okolí říčky Trotiny a jejich následného převodu na pole. I s dalšími druhy hořců a hořečků to bohužel dopadlo podobně. To, co v rámci zúrodnovacích procesů nepohltily nově zakládané polní lány, dorazil převod teplomilných strání na smrkové plantáže. Když dnes budete křížem krážem procházet stále ještě relativně malebnou krajinou Velkovřešřovska, zjistíte, že z někdejších lokalit hořců zůstala už jenom jedna – poslední lokalita s posledními jedinci posledního druhu.

Chybělo málo a i poslední mohykáni... Na teplomilné stráně, která kdysi vybíhala z někdejších slatinných luk s populací dnes už vymizelého hořece jarního, se krčilo pár posledních exemplářů hořečku nahořklého. Poslední mohykáni přežijí meliorační šlenství a plantážnické mánie, závislí na bezděčné péči místních obyvatel v dobách, kdy se o nedostatkové seno vedly každoroční sousedské šarvátky.

Jenže klasický porevoluční vývoj, kdy zájem o seno upadl natolik, že se

FOTO: ALICE JANĚKOVÁ

z něj stal odpad, který nikdo nechce, se nevyhnul ani této lokalitě. Jednoho dne se proto objevily první desítky čerstvě vysazených smrků i zde – údajně jako krytina pro zvěř. Jako by těch smrkových plantáží v přírodě nebylo až dost! Sucho je ale převít a kdo ví, zda dokonce nějaký milovník přírody si na vyhlášené stráně v rozeznání nezačal se smrků vyřizovat účty. Přece jen, hořečky sem chodil obdivovat kde kdo, a tedy i ti, kdo nemají daleko od slov k činům. Každopádně ať to bylo jakkoli, smrkům se zde nedařilo. Což byl možná i důvod, proč nejdůležitější z vlastníků lokality hned při prvotním kontaktu celkem bez zdráhání souhlasil, abychom se jako Velkojaroměřský pozemkový spolek začali o tuto cennou lokalitu starat. Byl už nejvyšší čas, neboť posledních pár exemplářů hořečků začaly ohrožovat šířící se porosty třtiny křovištní i trnkové nálety.

Stráž však vlastníkům už dlouho nepřinášela žádný užitek, ba naopak; jenom z ní museli platit daně.

aneb hořký příběh s hořkosladkým koncem...

poslední hořečky zmizí i odsud, není bohužel vyloučené. Zejména pokud se bude vývoj počasí i nadále ubírat stejným směrem jako letos. Nedostatek sněhu v zimním období a hlavně subtropické letní teploty si vybraly svoji daň u většiny hořečkových lokalit, Velký Vřešřov nevyjímaje. Počtem cca 60 kvetoucích hořečků v roce 2015 sice patří lokalita zatím stále alespoň ve východočeském regionu k těm bohat-

Cikáda chlumní.

FOTO: DAVID ČÍP

ším, možná až 100 % semenáčků však v tomto roce padlo za obětí suchu. Je proto možné, že v roce 2016 se zde kvetoucích exemplářů nedočkáme.

I kdybychom v budoucnu naši snahu o záchranu hořců na této lokalitě nakonec prohráli a ani ze semené banky už nic nedokázali vyždímat, zůstává zde stále ještě nemálo druhů, pro které má Hořečková stráž klíčový význam. Kriticky ohrožený čistec německý zde zatím prosperuje, stejně jako nádherný černýš rolní, pcháček bezlodyžný, tužebníček obecný a další, dnes už rovněž méně běžné druhy rostlin.

Navic se jedná o centrum výskytu velké metapopulace okáče strdivkového, ostruháčka svestkového i ještěrky obecné, široko daleko. Potěšitelný je také výskyt cikády chlumní. A zanedbatelná není ani přítomnost dalších druhů bezobratlých, u kterých jsme se ještě před pár lety domnívali, že jsou zcela „běžní“. Vzhledem k tomu, co se v naší přírodě děje – dílem změnami klimatu, dílem likvidační bezlesých stanovišť a dílem neblahým celoplošným kosením travních porostů – si možná budeme muset začít zvykat, že za pár let budeme nadšení i z nálezu několika větenušek, svižníků polních a okáčů bojinkových. Záchrana každé podobné stránky může mít do budoucna klíčový význam pro přežití posledních střípků přírodního bohatství, které jsme jako lidé dokázali zlikvidovat. Kéž by v majetku a péči ČSOP bylo podobných lokalit co nejvíce! ☺

Autor je předsedou ČSOP JARO Jaroměř alias Velkojaroměřského pozemkového spolku. Kontakt: coracias@seznam.cz.

Místo pro přírodu

Kampaň Místo pro přírodu má za sebou další (vzhledem ke změně legislativy snad již poslední) povinnou vyúčtovací pauzu. Ještě před tím se podařilo koupit dvě nové lokality – krom Hořečkové stráně (0,36 ha) ještě rybník u Jersína na Jihlavsku (1,16 ha) – a dále 0,27 ha na Bělé, 0,28 ha na Kamenci a 0,92 ha na Vlčíh hrdle. V současné době již sbírka opět běží a každý dar na její účet 9999922/0800 je vítán.

Více informací o kampani i koupených lokalitách naleznete na www.mistoproprirodu.cz či www.facebook.com/mistoproprirodu.

Mimochodem, těch nových 6 hektarů pozemků avizovaných v minulém čísle Krásy našeho domova bylo na Ščírnicí. Za tiskářského šotka utajivější jméno lokality se dodatečně omlouváme.